

מקץ (340)

שייך שלא יודה על זה, אפילו כשזה מנגד לטבעו. לכן, אפילו פרעה סמל הרע, כשהכיר בחכמת יוסף וכמבואר ברמב"ן (שמות ה. ג): ומבין ממעט הרבה, והבין חכמת יוסף כי רבה היא, והיה בטל במציאות נגד חכמתו, וראה כי יוסף ראוי למלוך ולא הוא. הרי שהקב"ה נתן בטבע החכם להודות על האמת, א"כ, למרות ששר המשקים דיבר על יוסף בזלזול וכינה אותו "נער עברי" שהינו עבד וכתוב בנימוסי מצרים שאין עבד מולך, ממנהו פרעה משנה למלך בלי שיבדוק מדוע היה בבית האסורים, כי התרשם ממנו והבין שיש לו ללמוד מחכמתו. ספר "לחתך עליון"

פְּלָנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד נָחְנוּ פְּנִים אֲנַחְנוּ לֹא הָיוּ עֶבְרִיךְ מְרַגְּלִים (מב. יא)

כתב הבעל הטורים, במסורה יש ג' פעמים "נחנו", דהכא, "נחנו נעבור חלוצים" (במדבר לב.ב), "נחנו פעשנו ומרינו" (איכה ג. מב) מבאר הרה"ק הישמח משה את כוונת הבעל הטורים, על פי מאמרם ז"ל (ויקרא כה.ב) שבדורו של דוד המלך היו הולכין למלחמה ונופלין על שהיו ביניהם בעלי לשון הרע, אבל בדורו של אחאב, על אף שכולם עובדי עבודה זרה, היו יוצאין למלחמה ונוצחין משום שלא היו בהם בעלי לשון הרע. על פי זה יתבאר הפסוק "פְּלָנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד אֲנַחְנוּ", כי מאחר שהאחדות שוררת בינינו, אז גם אם ח"ו "נחנו פשענו ומרינו" ולא מתנהגים כראוי, אף על פי כן "נחנו נעבור חלוצים", ונוכל תמיד לנצח בכל המלחמות. אמר הרה"ק מלובין, אם אכן "פְּלָנוּ בְּנֵי אִישׁ אֶחָד", אז יכול להיות מצב של "נחנו" תהיה לנו קורת רוח ומנוחה מכל הצרות, היגון והאנחה, כי האחדות מגינה ושומרת על כולנו. ספר "ילקוט מאיש לרעהו"

מדוע המתין יוסף שלושה ימים?

וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי... אִם פְּנִים אַתֶּם אֲחִיכֶם אֶחָד יֵאָסֵר בְּבֵית מִשְׁמָרְכֶם וְאַתֶּם לָכוּ הִבְיֵאוּ שָׂבָר וְעִבּוֹן בְּתִיכֶם (מב. יח. ט)

יש להבין, הלא את החכמה הזו, להשאיר את אחד במאסר ואת השאר לשלוח לביתם להביא את בנימין, היה יכול יוסף לעשות כבר בתחילה, ומדוע המתין שלושה ימים? אומר הבריסק רב זצ"ל, שיוסף פעל בחכמה רבה, שהרי הרמב"ן אומר שמהלך זה נעשה בהסכמתם של האחים. א"א היה לקחת סתם את שמעון ולאסור אותו. לשם כך היה יוסף מוכרח לקבל את הסכמת האחים. והנה ברמב"ם (יסודי התורה פה ה"ה) נפסק: אם אמרו להם עובדי כוכבים: תנו לנו אחד מכם ונהרגוהו, ואם לאו נהרוג את כולכם, יהרגו כולם ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל. ואם יחדוהו להם

"ויחלום" במשך שנתיים!

וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנַתַּיִם יָמִים וּפְרָעָה חָלַם (מא. א)

האור החיים הקדוש דייק, למה כתיב "פְּרָעָה חָלַם" ולא כתיב "ויחלום פרעה", ופירש שכוונת הכתוב שבמשך שנתיים ימים פרעה חלם בתמידות חלום זה, אלא שהיה שוכח אותו, לסוף שנתיים חלם ולא שכח. ויש לבאר, שהנה בחז"ל מבואר שנתיים אלו נשאר יוסף בבית האסורים כעונש על אשר סמך על הבטחתו של שר המשקים להזכירו לפני פרעה, ונמצא שבאמת חלום פרעה, שהיה הגורם להוציא את יוסף מבית אסורים, היה צריך להיות שנתיים קודם. ואכן במשך כל השנתיים הללו חלם חלום זה, אלא שמן השמים השכיחו אותו ממנו כדי שיוסף יישאר בבית האסורים, וכשהגיע זמנו של יוסף לצאת, זכר את החלום.

רב פינקוס בספרו תפארת שמשון

וְהָיָה שִׁבְעַת פְּרוֹת אַחֲרוֹת עֲלוֹת אַחֲרֵיהֶן... וַתַּעֲמִדְנָה אֶצֶל הַפְּרוֹת... וַתֵּאֱכֹלְנָה הַפְּרוֹת (מא. ג. ד)

כאן מרומזים דברי חכמינו שאמרו, כי בתחילה בא היצר הרע אל האדם כ'הלך' עובר אורח, לאחר מכן הוא בא אליו כאורח, ולבסוף הוא נעשה בעל בית ומושל בו. שבע הפרות הרעות הינן סמל כוחות הרע של היצר, ובראשונה הן 'עֲלוֹת' קימעה הן עולות ומתגלות לעתים רחוקות, לאחר מכן 'וַתַּעֲמִדְנָה אֶצֶל' הן מתדבקות אל האדם כאורח, עד שלבסוף, 'וַתֵּאֱכֹלְנָה', הן בולעות אותו לחלוטין. ספר "מעינה של תורה בשם השפת אמת"

פְּרָעָה קָצַף עַל עֶבְרִי... וַנִּסְפָּר לוֹ וַיִּפְתָּר לָנוּ (מא. י. יב)

השפת אמת ליקוטים מביא מדרש, דכל החלומות הולכין אחר הפה, ואפשר לפותרם לטובה, חוץ מהרואה יין בחלמו, שאם הוא רשע, ודאי אין פתרונו לטובה. והנה בפשטות הרואה גפן בחלום הוא כמו הרואה היין, וכיון ששר המשקים ראה גפן והיה רשע, היאך היה פתרונו לטובה? מחדש השפת אמת חידוש נפלא: אין רחוק לומר שרק ב' שנים אלו ישב שר המשקים על כנו, אבל כבוא יוסף למלך נתלה גם הוא! ספר "שיח הפרשה"

משפט החכמים להודות על האמת

אַחֲרֵי הוֹדִיעַ אֱלֹקִים אוֹתָךְ... אֵין נְבוֹן וְחָכֵם כְּמוֹךָ (מא. לט)

הדברים צריכים תלמוד, בשלמא שרצה לתת לו שכר, זה מובן. אולם מדוע יוצא פרעה הרשע מגדרו, עד כדי כך שמפקיד את כל עמו על מאמר פיו של יוסף. הסבא מקלם זצ"ל מביא בהקשר לזה את מאמר החכם (רמח"ל מאמר הויכוח אות סא): משפט החכמים להודות על האמת. שאחר שנתברר לחכם אמיתי דבר בבירור לא

ואמרו: תנו לנו פלוני או נהרוג כולכם, אם היה מחויב מיתה פְּשָׁעֵךְ בְּכֶן יתנו אותו להם, ואין מורין להם כן לכתחילה. יוסף ידע שהאחים לא יתנו לו לאסור את אחת מהם, לכן אסר את כולם, כעת כשהם כבר יושבים בבית הסוהר, אפשר להשאיר את שמעון ואת השאר לשחרר, ואינם מחויבים למסור נפש על כך.

ספר "יחי ראובן"

גדול החשיבות ליצור לעצמו "מחייב"

אֲנֹכִי אֶעְרָבְנִי מִיָּדֵי תְּבַקְשׁוּנִי אִם לֹא תִּבְיָאֲתִי אֵלַיךָ וְהִצַּגְתִּי לְפָנֶיךָ וְתִטְאֲתִי לָךְ כָּל הַיָּמִים (מג. ט)
אהא לפניך כחוטא מרוחק משלומך ומברכתך כל הימים, ואפילו לעולם הבא שכולו יום. (מדאש שכל טוב). תמה ה"שם משמואל", מדוע קיבל יהודה על עצמו נידוי משני עולמות, והרי היכולת להחזיר את בנימין אל אביו לא היתה בשליטתו? בישוב הקושיה חידש יסוד גדול. יש לאדם כוחות חזקים אשר גנוזים בפנימיותו, שמתגלים רק במצבים של סכנה. ביקש יהודה ליצור לעצמו "מחייב", גם למצב כנראה כאונס, משום שסבר שאם יקלע למצב קושי גדול להחזיר את בנימין יחייבהו הדבר לפעול מעל ומעבר לכוחותיו כדי להשיב את בנימין ליעקב.

וְהוֹרִידוּ לְאִישׁ מִנְחָה מְעֻט צָרִי וּמְעֻט דָּבֵשׁ (מג. יג)
לא אמר להוריד אלא מעט צרי ודבש, שכן הלכה היא כי אין מוציאים פירות מארץ ישראל בדברים שיש בהם חיי נפש וכגון שמנים יינות וסלתות (רמב"ם ה' מכירה פי"ד ה"ח). והרי הצרי הוא סוג שמן, ואף הדבש בא מפרי, דבש תמרים, כין שכן, אין להוציאם מארץ ישראל, ולכן אמר יעקב לבניו כי לא יורידו אלא מעט.

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות"

וַיֹּאמֶר יְהוָה מֶה נֹאמַר לְאֲדָנִי מֶה נִדְבַר וּמֶה נִצְטָדֵק הָאֱלֹקִים מִצָּא אֶת עֹזן עֲבָדֶיךָ הִנְנוּ עֲבָדִים לְאֲדָנִי גַם אֲנַחְנוּ גַם אֲשֶׁר נִמְצָא הִנְבִּיעַ בְּיָדוֹ (מד. טז)
משל לאחד שנתפס במעבר הגבול על שהפספורט שלו נגמר זמנו, והתחיל לבכות. שאלוהו אנשים מה אתה בוכה הלא אין בזה סכנה נפשית, כי מחמת דבר זה אינם רשאים להרוג אדם, ומה איכפת לך אם תשב במעצר שנים או שלושה ימים ואחר תלך לביתך בשלום. אמר להם, אין אני בוכה על זה, אלא שירא אנכי שמא עתה יבואו לחפש בחפצי וימצאו אצלי סחורה שהבאתי מחוץ למדינה, ועל כך ימיתוני, ואיך לא אבכה. כך אמר יהודה: "מה נאמר לאדני מה נדבר ומה נצטדק", על זה אין אני ירא כלל. אבל מזה אני ירא באמת כי: "האֱלֹקִים מִצָּא אֶת עֹזן עֲבָדֶיךָ", כלומר, מהאלוקים אני ירא, שמא עתה יתפוס אותי על עוונתי ויהרגני. אבל ממך אינני ירא כלל, מפני שאתה בשר ודם ואני בשר ודם, ובפרט שאני גבור ממך. ספר "פה קדוש השלם" (בן של רב חיים מוולוז'ין)
הלכה: הגדרת מוקצה מחמת חיסרון כיס

הגדרת חפץ מוקצה מחמת חיסרון כיס, הוא כל דבר יקר ערך שעומד לשימוש האסור בשבת, ובעליו מקפיד שלא להשתמש בו כל שימוש של היתר מחמת חשש הפסד ולכן מקצה אותו מדעתו. דוגמא לכן: סכין של מילה או שחיטה, וכן שאר מכשירים אלוקטרוניים עדינים, כגון מצלמה וכדומה. כלל נקוט בידינו כשיש שימוש אחד של היתר שאינו מקפיד כבר אינו בגדר מוקצה מחמת חיסרון כיס, אף שלשימושים אחרים מקפיד, מ"מ נחשב שאינו מסיח דעתו מהחפץ, וכן משמע לשון השו"ע (סי' שח. ס"א)

ספר "הלכות שבת" רב אופיר מלכה שליט"א

פתגם: אמון וכנות, בסיס לידידות. ספר "שמחה"

חקירה: לשון הרע לתועלת

הותרה, או שאין זה לשון הרע כלל (קודש ישראל, בספר הליכות עולם לר' אברהם יוסף אהרמן טו)
ספר "קובץ יסודות וחקירות"

שאלת חכם: עני מרוד הסב אל שולחנו של עשיר קמצן. הגישו לפניו קציצה של בשר, הציץ בה וראה, שהלחם מרובה בה מן הבשר, היה חוכך בדעתו ומהסס, משנשאל לסיבת היססו, נענה ואמר: דומני שיש שאלה בקציצה זו. שאלה? תמה בעל הבית, הלא הבשר הוא חלק למהדרין! נתחייך העני ואמר: לא לבשר אני חושש, כי אפילו אם נמצא בו חשש כלשהו הריהו בטל בשישים, השאלה נוגעת לעצם הקציצה שאם חייבת היא בהמוציא.

ספר "חד וחלק" חלק ד' (דף עט)

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של הדסה אסתר בת רחל בחלא קטי, אברהם רפאל בן רבקה, חיים מאיר בן גבי זוירה, אליהו בן תמר, ראובן בן איזא, ששא בנימין בין קארין מרים, פליקס סעידו בן אטו מסעודה, ויקטוריה שושנה בת ג'ויס חנה, רפאל יהודה בן מלכה, שלמה בן מרים, אביטל אורה בת אנאל אידה, אבישי יוסף בן שרה לאה, אוריאל נסים בן שלוה, אלחנן בן חנה אנושקה, רבקה בת ליה, נסים בן אסתר, מרים בת עזיזא, חנה בת רחל, דוד בן מרים, יעל בת כמונה, חנה בת ציפורה, ישראל יצחק בן ציפורה. זיווג הגון: לאלודי רחל מלכה בת חשמה, ליוסף גבריאל בן רבקה, למרים בת רבקה. הצלחה לחנה בת אסתר וליונתן מרדכי בן שמחה ברכה זרע של קיימא ללבנה מלכה בת עזיזא וליאור עמיחי מרדכי בן ג'יזל לאוני. לעילוי נשמת: אליהו בן זוהרה, ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, מסעודה בת בלח, יוסף בן מייכה. מוריס משה בן מרי מרים. משה בן מזל פורטונה. שמחה בת קמיר. מיכאל צ'רלי בן ג'ולייט אסתר. אמיל חיים בן עזר עזיזה, רחל בת מיה, ראובן בן חנינה, אליהו בן מרים, ניסים חי הרובט בן ג'ולי.

